

5
C36

1937

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 36

ASIA: _____

Santiagoassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Väänänen

Buenos Aires 28/2 1937.

Buenos Airesi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
3 / 216 Val. 1937.		
2/9-37	3	111
U.S.A.	U.S.A.	U.S.A.
5	C36	

KIRJELMÄ n:o 1121.

Buenos Airesissa 23 P.NÄ helmi KUUTA 19 37.

VIITTAUS: N°

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Chilen ulkoministerin ero.

Ohellisena lähetän kunnioittaen Ministeriölle Santiagon lähetystön otsakeasiaa koskevan raportin n:o 1.

Lähettiläs:

W. Kauras

SANTIAGO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Buenos Airesissa 23 p:nä helmi kuuta 1937.

Asia: Chilen ulkoministerin

ero.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
3	310 Sel. 1937.
27-37	5
5	C36

Kuluvan kuun 19 p:nä päivätyllä dekreetillä on presidentti Alessandri pyynnöstä myöntänyt eron ulkoministeri Miguel Cruchaga Tocornal'ille, samalla määräten rahaministeri Gustavo Ross'in hoitamaan toistaiseksi myös ulkoministerin salkkua.

Asiallisesti ero tapahtui oikeastaan jo t.k. 13 p:nä, vaikkakin presidentti tällöin vielä toistaiseksi pidätti lopullisen ratkaisunsa ja myönsi tri Cruchagalle aluksi pikeminkin virkavapautta rahaministerin tullessa hänen virkaansa hoitamaan. Oli kuitenkin tunnettua, että ulkoministerin eronpyyntö oli tällä kertaa definitiivinen, joten muodollinen ratkaisu oli vain päivien kysymys.

Tuntien sen erinomaisen suuren ja vilpittömän arvannon ja kiintymyksen, jota eronnut ulkoministeri nautti presidentin taholta, pitäisin todennäköisenä -- ja siihen näyttäsivät myöskin erinäiset lehdissä näkyneet seikat viittaavan -- että presidentti Alessandri oli vieläkin koettanut saada monivuotisen ulkoministerinsä ja intiimin ystävänsä jäsmään vielä

JAKELUOHJE:

tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toistaiseksi paikoilleen. Tässä hän ei kuitenkaan onnistunut.

Tri Cruchaga, jonka yleinen arvonnanto Chilessä, myös oppositiopuolueiden taholla, on erinomaisen suuri, on kuitenkin jo ikämies -- hän täyttää ensi toukokuun 5 p:nä 68 vuotta, ja viime vuoden aikoina on myös hänen tarveytensä ollut jonkun verran horjuva raskaan työtaakan aiheuttamasta rasituksesta. Nämä seikat ovat epäilemättä olleet myötävaikuttamassa hänen päätökseensä vastaanottaa konservatiivisen puolueen senaattoriehdokkuus ensi tulevan maaliskuun vaaleissa. Senaattoriehdokkaaksi asettuminen merkitsee kuitenkin perustuslain mukaan eroa hallituksesta, ja niin ollen hänen siis oli luovuttava ulkoministerin paikalta. Kun kysymys hänen senaattoriehdokkuudestaan sai varmistuvan muodon ja tämän vuoden alussa, on ero ollut jo jonkun aikaa odotettavissa. Mitkään poliittiset syyt eivät siis ole olleet vaikuttamassa siihen.

Chile menettää tri Cruchagassa erinomaisen lahjakkaan ja etevän ulkoministerin, olkoonkin, että hän senaattiin valittuna saa edelleenkin tilaisuuden käyttää kykyään maansa ja nimenomaan myöskin sen ulkopolitiikan hyväksi ja siten vielä jatkaa sitä loistavaa valtiomiesuraa, joka hänellä nyt on takanaan.

Ollen alkuaan oikeusoppinut (hän julkaisi jo 24-vuotiaana kaksiosaisen "Droit International" teoksen) ja toimittuaan kymmenen vuotta (1891-1900) kansainvälisen julkis- ja yksityis-oikeuden professorina Santiagon yliopistossa, hän oli 1900-06 Edustajakamarin jäsenenä, 1904-05 rahaministerinä ja 1905-06 sis-

ministerinä (jolla Chilessä, kuten yleensäkin eteläamerikkalaisissa maissa, on samalla tavallaan pääministerin asema).

Sen jälkeen hän oli yli kahden vuosikymmenen ajan diplomaattipalveluksessa, toimien lähettiläänä Argentiinassa ja Uruguayssa sekä Saksassa ja Hollannissa, sittemmin suurlähettiläänä Brasiliassa ja kahteen otteeseen Yhdysvalloissa.

Ulkoministeriksi tri Gruchaga tuli presidentti Alessandrin hallitukseen heti vuoden 1933 alussa (Alessandri oli valittu 1932 toistamiseen Chilen presidentiksi ja ryhtyi toimeensa 24/12 s.v.) ja on sen jälkeen keskeytymättä hoitanut yleisesti tunnustetulla taidolla ulkoministerin salkkua, joka läheskään aina ei ole näinä vuosina ollut Chilessä vallan kevyt. Hallituksessa on kuluneiden neljän vuoden aikana tapahtunut lukuisia vaihdoksia, mutta ulkoministeriään ei presidentti ole laskenut eroamaan ennenkuin nyt.

Kävisi liian pitkäksi antaa yksityiskohtaisempi kuva tri Gruchagan toiminnasta ulkoministerinä, mutta muutaman ratkaisevan piirteen haluan kuitenkin tuoda esiin. Näistä on ennen kaikkea mainittava suhteet Argentiinaan, joiden hyväksi eronnut ulkoministeri on erikoisen paljon toiminut ja saanut aikaan.

Kuten aikoinaan eräässä yhteydessä olen huomauttanut eivät nämä suhteet ole olleet läheskään niin "sydämellisiä" kuin virallisista maljapuheista ja "pueblos hermanos" (veljekansat) vakuutteluista luulisi voitavan päätellä. Niitä on viime vuosina ollut hämmentämässä ennen kaikkea kysymys transan-

diinisesta radasta, jonka ratkaisematta pysyminen on kipeästi koskenut chileläisiin.

Kuten muistetaan tuhosi Mendoza joen valtavat tulvat ja niistä aiheutuneet maanvieremät 11.1.1934 sanotun radan Argentiinan alueella olevan 170 km. pituisen osan Mendozan kaupungin ja Punta de Vacas nimisen, lähes 2400 m. korkeudessa Andeilla sijaitsevan aseman välillä. Siitä lähtien on tavaraliikenne sitä kautta ollut kokonaan seisahduksissa ja matkustajaliikennettäkin on vain vaivaloisesti ja suuresti vähentyneessä määrin voitu ylläpitää autoilla Mendozasta sanotulle asemalle, josta junaliikenne taasen on voinut jatkua. Vaikkakin argentiinalaisella taholla on teoriassa myönnetty radan uudelleenrakentamisen toivottavuus, on käytännössä kiinnostus näyttänyt olleen sangen "hidasta" sillä, kuten lehdistössäkin on avoimielisesti huomautettu, ei radalla, joka aina on tuottanut tappiota, ole Argentiinalle suurtakaan merkitystä niin kauan kuin Chile korkeilla tulleilla on lamauttanut Argentiinan vientiä, varsinkin mitä elävään karjaan tulee. Chilen taholla taasen on, usein katkerastikin, tuotu esiin syytös Argentiinaa vastaan siitä, että se tahallaan pitää rautatiekysymystä avoinna ja siten eristää Chilen entisestäänkin eristettyä asemaa haitaten suuresti sen vientimahdollisuuksia.

Kuinka pitkälle irritatio tässä asiassa on voinut mennä siitä antaa omalaatuisen esimerkin seuraava tapaus: Vv. 1934-35 vaihteessa oli salaisittain herännyt kysymys presidentti Juston valtiovierailusta Santiagoon, johon Alessandri myöhemmin vastaisi,

ja tiedetään hänen siitä yksityisesti kirjoittaneen chileläiselle virkaveljelleen. Juuri ennen Santiagosta lähtöäni (maaliskuun alussa 1935) presidentti Alessandri silloin eräässä puheessaan täysin odottamatta paukautti sellaisen pommin, että se sai koko diplomaattimaailman siellä ja täällä hätkähtäen kysymään mitä tästä tuleman piti. Hän näet lausui mahdollisimman epädiplomaattisella, jopa tekisi mieli sanoa melkein suorastaan töykeällä ("brusque" sanaa siitä Santiagon diplomaatit yleisesti käyttivät) suorasukaisuudella ettei mitkään paraadivisiitit tule kyseeseen niinkauan kuin rautatiekysymys on ratkaisematta (tosin lieventävästi lisäten ettei ajankohta sovi juhlimiseen kun kaksi veljeskansaa raatelee toisiaan kuoliaaksi Chacossa).

Omassa leirissäänkin presidentti Alessandria silloin kyllä ankarasti kritikoitiin, ja vaikkakin sikäläiset lehdet tahdikkaasti tekivät parhaansa asian lieventämiseksi sai ulkoministeri Cruchaga kuitenkin käyttää kaiken diplomaattisen taitonsa saadakseen asian nopeasti pois päiväjärjestyksestä ja tyyntyttääkseen täällä kuohahtaneen harmin, jonka veljeskansan valtionpäämiehen muodollisesti onnettomasti langenneet, joskaan ei asiallisesti epäystävällisiksi tarkoitetut sanat olivat aiheuttaneet.

Argentiinan hallitus tuli silloisessa välikohtauksessa kyläkin puolitiessä vastaan jutun unohtamiseksi, mutta senjälkeen ulkoministeri Cruchaga on ponnistanut kaikki voimansa saadakseen rautatiekysymyksen poistetuksi hyviä välejä häiritsemästä.

Varmasti suuren tyydytyksen tuntein hän onkin nyt saat-
tanut erota, sillä jo palatessaan kotiin viime joulukuun pan-
amerikkalaisesta rauhanvakiinnuttamiskonferenssista hänellä oli
mukanaan presidentti Juston henkilökohtainen takuu siitä, että
rata rakennetaan, ja samana päivänä, jolloin tri Cruchaga jätti
erohakemuksensa, saattoi kenraali Justo sähköttää hänelle alle-
kirjoittaneensa dekreetin radan rakentamisesta ja sitä varten
tarvittavan 5,6 milj. peson määrärahan myöntämisestä. Jo jonkun
aikaa tätä ennen oli hallitus tehnyt päätöksen radan lunas-
tamisesta sen omistavalta englantilaiselta yhtiöltä -- molem-
mat asetukset annettuina ad referendum, Kongressilta tarvittavaa
lopullista hyväksymistä odotettaessa.

On sanomattakin selvää, että ratkaisu on tehnyt erin-
omaisen vaikutuksen Chilessä ja ansio siitä annetaan lähinnä
juuri eronneelle ulkoministerille. Yhtä varmaa on myöskin, että
suuri kompastuskivi on sitten vyörytetty pois molempien mai-
den sydämellisten suhteiden tieltä. Ja tässä epäilemättä onkin
asian päämerkitys. Sillä joskaan ei ole syytä mennä lähimain-
kaan niin pitkälle pessimismissä radan taloudelliseen merki-
tykseen nähden kuin teki äskeisessä hyvinkin suorasukaisessa
pääkirjoituksessaan "La Prensa" (tosin kohdistuen arvostelunsa
kärjen tapansa mukaan hallituksen oletettuun "laittomuuteen"
asian muodollisensa ratkaisussa), on kuitenkin todennäköistä,
että radan poliittinen ja kulturellinen merkitys tulee ole-
maan sen taloudellista tärkeämpi. Näin näyttää Argentiinan
hallituskin asian käsittävän päättäen siitä, mitä lausutaan

ylempänä mainitun asetuksen perusteluissa, olkoonkin että ne puhuvat myös kauppavaihdon kasvusta, semminkin jos ratakysymyksen ratkaisua seuraa myös tullivaikkeuksien voittaminen -- siis selvä viittaus Chilellä tullialennuksilla kiittää radan uudelleen rakentamisesta.

Paitsi suhteiden lujittaminen Argentiinaan on vielä mainittava eräs toinenkin kysymys, jossa entinen ulkoministeri Gruchaga on osoittanut suurta aktiivisuutta. Tarkoitin Chacon rauhaa. Yleisessä tietoisuudessa on Argentiinan ulkoministeri vienyt kaiken kunnian sanotussa kysymyksessä eikä kukaan halua kieltääkään, että kaikkein suurimmat ansiot siitä lankeavat hänelle. Eteläamerikkalaisille valtioille niin tyyppilinen rivaliteetti, kademieli toisiaan kohtaan ja äärimmilleen kehittynyt kunnianarkuus ovat kuitenkin pilkahtaneet esiintäessäkin asiassa ja muistan aikoinani lukeneeni jostakin riolaisesta lehdestä kirjoituksen, joka Chacon sopimuksen jälkeen kesäkuussa 1935 melko happamensävyyisenä todisteli, että on se sentään Brasiliakin jotain tehnyt asian hyväksi. En voi myöskään kieltää etteikö Chilessäkin olisi esiintynyt tällaisia mielialoja, ja tuota samaa kademieltä huomaa sielläkin melko paljon ainakin pinnan alla, ulkonaisesta veljeilystä huolimatta. Mutta mitä Chacon rauhaan tulee on Chilellä kylläkin täysi oikeus saada tunnustus myötävaikutuksestaan sen onnelliseen ratkaisuun, vaikkakin asian tämä puoli on vähemmän tunnettu julkisuudessa. Asian laita on näet niin, että presidentti

Alessandrin ja ulkoministeri Cruchagan aloitteesta sovittiin Argentiinan kanssa siitä, että tammikuussa 1935 kaksi salais- ta emissaaria lähetettiin sotivien maiden pääkaupunkiin, toinen, chileläinen (Chilen nykyinen suurlähettiläs Riossa Felix Rio de Nieto), La Paziin ja toinen, argentiinalainen (ulkoministe- riön silloinen "director general" tri Poderá Costa, nykyään kor- kea virkamies Kansainliitossa), Asunción'iin, tunnustelemaan ja valmistamaan maaperää Chacoon konferenssin koollekutsumiseksi. Tässä lopultakin onnelliseen tulokseen johtavassa aloitteessa oli tri Cruchagalla huomattava osuus, samoin kuin sittemmin it- se neuvottelujen kuluessa, joissa hän koko ajan oli henkilö- kohtaisesti mukana. Huomioon ottaen, että chileläiset sympatiat olivat yleensä Bolivian puolella saattoi Chile täten suures- ti myötävaikuttaa tämän maan taivuttamiseksi rauhaan, ja siten Chilen nyt eronneelle ulkoministerille kuuluu huomattava ansio kysymyksen ratkaisussa, seikka, mikä on pyritty unohtamaan.

Kuten jo alussa mainitsin, on rahaministeri Ross Santa- maria määrätty toistaiseksi hoitamaan ulkoministerin salkkua. Hänellä on suuret ansiot taistelussa taloudellisen kriisin voittamiseksi Chilessä, ja viimevuotisella laajalla matkallaan hän tuli hyvin tunnetuksi Europan tärkeimmissä finansi- ja talouskeskuksissa. Hänet mainitaan myöskin yhtenä ehdokkaana tu- levissa presidentinvaaleissa. Toistaiseksi ei ole vielä tie- toa siitä kuka tulee vakinaisesti toimimaan ulkoministerinä presidentti Alessandrin jällelläolevana hallituskautena. Joka ta- pauksessa ei ole helppoa täyttää tohtori Cruchagan paikkaa.

Lähettiläs:

W. K. K.